

NOVADNIEKS

ĶESTDIEN,
1990. gada 14. aprīlis

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

Nr. 45 (6049)
Maksā 3 kār.

Sējas laiks Aglonā

ATTELOS:

□ Jau vairākus gadus pēc kārtas ik pavasari sēklu uz pirmā iecirkņa tūrumiem ved Jurijs Froļenkovs;

□ ilgi runāt nav laika — brigadieris Vladislavs Matisāns tikai pārmis par

vārdus ar sejejiem Valentīnu Lukaševiču un Jāzupu Valaini;

□ Jotioobjektīva priekšā viņi ir smaidīgi — Tatjana Meldere, Veneranda Andriņš, Jevdokija Lavrenova, Kirils Podskočijs, Sergejs Platinskis un kartupeļu noliktavas pārzinis Nikolajs Vasjukevičs.

Pa direktora kabineta durvīm izmetās sasārcis vīrišķis un salicis mudīgi aizlaids gar mājas stūri. Bet pats direktors Nikolajs Ivanovs noslaucīja pieri, smagi nopūtās un rādīja uz papīru kaudzīti galda vidū.

— Lūk, septiņi paskaidrojumi. Dzer pagāni... Viņu dēļ kavējamies, viņu dēļ darbi ievēlās. Bet katra zaudēta diena mums var dārgi maksāt, pat ražas tiesu. Lūk! mūsupusē smagi, augšne daudzviet ir mālaina. Pavasaris šogad agrs un sauss. Ja laikā nepaspēsīm zemī kārtīgi sastrādāt, pēcāk māla kunkulus varēs ar dinamītu spridzināt.

Rājieni, soda naudas — direktoram nekas cits neatliek. Jo ir jābrauc uz lauka, jāstrādā. Šobrīd būs līdzēts. Līdz nākamajai reizei. Dzērs atkal, jo pazaudēta (un šai paauzei uz visiem laikiem) lauku cilvēka sirdsapziņa, pazaudēts godaprāts.

Bet atgriezīsimies pie sējas darbiem. Kamēr dispečeri meklē roka iecirkņu priekšniekus, braucam uz kartupeļu noliktavu. Jāpiebilst, ka rajona tādas ir tikai divas. Kopš 1983. gada tur saimnieko Nikolajs Vasjukevičs.

— Kad sāku strādāt, noliktavā nebija nekādas tehnikas, kartupeļus bēra čupās. Tagad ir gan iekrāvēji, gan autokāri. Ražu uzglabājam konteineros. Temperatūras režīmu gan nav iespējams regulēt. Ziemā varam ieslēgt vienīgi sildītājus. Tiesa, ne šogad, ne pērn to neįvajadzēja darīt. Konteinerus cenšamies turēt divos stāvos. Ja noliktava tiek mēpildīta vēl, vairāk rodas kondensāts, bumbuli bojājas.

Platība noliktavā ļauj uzglabāt 1 000 tonnas kartupeļu. Šobrīd gan tur ir tikai 280 tonnas. Sēklas pietiks pašiem, varēs nārdot arī nāpāpākiem kaimiņiem. Lai arī noliktavai savi trūkumi, tomēr tas ir daudz izdevīgāk nekā stīrpot kartupeļus uz lauka, ziemā sarīgt no izsušanas vai no mežačūku kārajam mūtēm.

Jau visu ziemu kartupeļu no-

liktavā strādā lauku brigādes sievas. Atlasa sēklas tiesu. Viņas, kā nu kurā, uz darbu brauc ar autobusu, iet kājām. Dienu pavada vēsumā un drēgumā. Tad atpakaļ — ceļš uz mājām. Bet par to visu — septiņdesmit, astoņdesmit rubliši. Taču ne jau par naudu sievām sirdis tik pilnas. Viņas jūtas aizmirstas. Ne administrācija un pat ne arod vai partijas komiteja noliktavā ne acis nerāda. «Kad vajag piemaksas, prēmijas un atzinības rakstus dalīt, tad mehanizatori, slaucējas, soferi ir tie labie, tie pirmrindnieki. Mūs pat nepieņem. Taču mēslus kraut, kastes un maisus cilāt — tad gan meklē «melns», meklē mūs. Sieviešu dienā pat vienu apsvēikuma kartīņu uz visām nesagaidījām. Paldies, ka, rekur, noliktavas pārzinis mūs atcerējās... Tām kantora sievām esot bijušas gan

puķes, gan dāvanas, gan šampānietis...»

Tādī bija šie rūgtie vārdi. Pagaidām sievas strādā. Pales daudzī gadi, viņas metis darbu pie malas, sēdēs mājās un ārstēs mitrumā un aukstumā sakertās vitras.

Taču atgriezīsimies pie kantora. Tur jau gaida pirmā iecirkņa priekšiece Ināra Lukaševiča. Braucam uz Ruskūļiem. Mežu ielokā sīki, mazi laucīni, sētin nosēti akmeņiem. Skaidri redzams, ka rudenī kombainiem būs grūta strādāšana. Bet ko lai dara? Cik akmeņus nolasa, tik atkal jauni no pazemes lien uz augšu.

Vladislava Matisāna brigādē strādā trīs kultivētāji. Uz lauka redzējam Andri Pomerancevu un Stapislavu Valaini. Andrejs Rezniks nāksot otrajā maiņā.

Desmitais aprīlis bija iecirknī pirmā sējas diena. Kūpēdamas aizbrauca sējmašīnas. Drīz sadiēs mieži. Šogad tie būs 64 hektāru platībā. 40 hektāri — auzu mīstīriem, jo vajadzīga zaļbarība četrām fermām. Vēl desmit hektāri kartupeļu, pieci hektāri lopbarības biešu un trīsdesmit hektāri kukurūzas. Tās arī visas sējamas un apkopjamās platības. Kā visur citur, Aglonā visgrūtāk būs ar biešu ravēšanu. Matisāna brigādē, piemēram, tikai viens laukstrādnieks. Un brigadierim nākas gan kraut, gan vest, gan fermās mēslus šķūret.

Tā iesācies un uzņem tempu sējas laiks Aglonā. Ja līdz sestdienai būs kārtīgi pastrādāts, varēs svinēt Lieldienu. Pie tam — mierīgu rīdienu un bez bailēm, kā dabūs sirdi no direktora.

L. KIRILLOVAS teksts,
J. SILICKA foto

Informācija par Latvijas Republikas Pilsoņu kongresa vēlēšanām

Pūpolsvētdienas rīts bija svētku un satraukuma rīts Līvānu Pilsoņu komitejai un Pilsoņu kongresa vēlēšanu komisijai. 8. aprīlī Līvānu pilsētas Izpildkomitejas telpās, kur notiek Pilsoņu kongresa delegātu vēlēšanas, iegriezās ap 500 vēletāju un balsoja par diviem no pieciem izvirzītajiem kandidātiem.

Cienjamiem līvāniešiem, Turku, Rožupes un Vanagu ciemu iedzīvotājiem! Esiet aktīvi un piedalieties Pilsoņu kongresa delegātu vēlēšanās! Pilsoņu kongress kopā ar jaunievēlēto Latvijas PSR Augstāko Padomi palīdzēs mums nokārtīt 50 gadus ilgās okupācijas važas.

Balssotāji katru dienu no 8. līdz 23. aprīlim Izpildkomitejas telpās no plkst. 9.00 līdz 19.00. Līdztekus notiek arī Latvijas Republikas pilsoņu reģistrācija. Vēlēšanu iecirknī varat iegādāties neatkarīgās preses izdevumus. Mēs jau iepriekš sakām jums lielu paldies par labprātīgajiem ziedojumiem Latvijas Republikas Pilsoņu kongresam.

Turkos un Rožupē vēlēšanu komisija rīko izbraukuma vēlēšanas: 14. aprīlī no plkst. 9.00 līdz 14.00 Turku ciema padomē, 14. un 15. aprīlī no plkst. 9.00 līdz 17.00 Rožupes kultūras namā. Vanagu ciema iedzīvotāļiem lūdzam balsot Rožupē. Minēto ciemu iedzīvotāji var balsot arī Līvānu vēlēšanu iecirknī ik dienas no plkst. 9.00 līdz 19.00 līdz 23. aprīlim. Neregistrētie pilsoņi tiks arī pierēģistrēti un varēs nodot savas balss par sev vēlamajiem kandidātiem.

Vēlēšanu komisija atvainojas vēletājiem par to, ka vēlēšanu biļetenos par diviem kandidātiem ierakstīti nepietiekoši dati: Juris Biezais ir mašīnstrādnieks, Ingus Vībans — soferis.

Līvānu Demokrātiskais bloks paziņo, ka Līvānu vēlēšanu apgabala atbalsta visas kandidātrās, bet Preiļu vēlēšanu apgabala Valda Marcinkēviča kandidātūru.

Atdosim savas Dzimtēnes Latvijas atgūšanai ne tikai sirdsdegsmi, bet arī reālu rīcību!

Līvānu vēlēšanu apgabala komisija

Šodien,
vakar,
a izvakar...

Informācija

— Divas dienas Rēzeknē notika zinātniski praktiskā konference, kas bija veltīta Latgalei, tās vēsturei, kultūrai un attīstības problēmām. Pirmo reizi padomju varas pastāvēšanas gados bija organizēts tik prominents pasākums. Referātus tajā lasīja zinātnieki no Rīgas, Ķenīngradas, Maskavas un Novosibirskas. Viņu zinātniskā darbība ir saistīta ar Latgales vēstures izpēti. Konferences darbu vadīja profesors J. Brolišs.

— Latvijas komunistiem tagad jāizvēlas: kurā partijā palikt, un vai vispār palikt! Ļeņina kolhoza 10 komunisti savu izvēli jau izdarīja — turpmāk viņi būs Latvijas Neatkarīgās Komunistiskās partijas biedri. Viņu pulkā iestāties arī līdz šim bezpartijiskais, Lielā Tēvijas kara invalīds Arnolds Rīvāns. Vienlaikus viņš Latvijas Neatkarīgajai Komunistiskajai partijai ziedoīs 100 rubļus no saviem ietaupījumiem.

— 11. aprīlī Preiļos, Līvānos un Rožupē notika Latvijas Neatkarīgās Komunistiskās partijas piekritēju sanāksmes, kurās tika izvirzīti delegāti uz kongresu, kas šodien sanācis Rīgā.

Preiļu zonā par LNKP kongresa delegātiem ievēlēja J. Lazdu — rajona tautas izolītības nodaļas vadītāju, A. Andžānu — Preiļu 2. vidusskolas skolotāju, M. Liniņu — partijas rajona komitejas instruktoru, I. Kolosovu — «Lauktēnikas» rajona apvienības celtnieku, S. Vilmani —

Vārkavas vidusskolas skolotāju, un P. Kivienieku — Ļeņina kolhoza iecirkņa priekšnieku.

Līvānu zonā par kongresa delegātiem ievēlēja R. Šmuksti — republikāniskā projektēšanas un mājbuves fresta kadru nodarbes priekšnieci, E. Rubīni — Līvānu 1. vidusskolas skolotāju, un D. Pīfrodu — Līvānu stikla fabrikas ceha priekšnieku.

Līvānu sanāksmes dalībnieki, kuru vidū bija 35 Latvijas KP Preiļu rajona organizācijas XXIII konferences delegāti, pieņēma lēmumu pieprasīt sarīkot XXIII konferences otro daļu līdz šī mēneša beigām.

Rožupē, kur LNKP atbalsta vairāk nekā 50 komunistu, par kongresa delegātu tika ievēlēts kolhoza «Rožupe» priekšsēdētājs J. Brakovskis.

— Šī mēneša sākums Līvānos raksturīgs ar «savas» dzīvokļu un komunālās saimniecības apvienības izveidošanu — ar tiesu pakļautību pilsētas Tautas deputātu padomei un Komunālās saimniecības ministriem. Tā tika izlemts Preiļu rajona Izpildkomitejā, ņemot vērā līvāņu lūgumu izveidot savu komunālo pakalpojumu dienestu, apejot galveno uzņēmumu rajona centrā.

Savus pakalpojumus uz līgumu pamata apvienība sniegs arī astoņiem lauku pagastiem.

Deputātu viedoklis

Kādu skolu gribam

Pašreiz, lielo pārmaiņu gaidās, kad atzvēn skaidrāk redzam savu atpalcību visās dzīves jomās. Visu dzīves pušu aptverošā atpalcība ir izglītība. Nevar būt augsts dzīves līmenis neizglītotā sabiedrībā, bet labi dzīvot gribam visi — gan lauksaimnieki, gan rūpnieki, gan apkalpojošās nozares darbinieki. Tāpēc, ja arī nedodam tā saucamo «prioritāti» izglītošanai, tad joti nepieciešams strauji mainīt attieksmi pret to. Ja gribam aktīvi virzīt dzīvi uz augšu, tad, nekavējoties no dienu, jārisina šis jautājums. Izglītību iegūst gadiem ilgi, tāpēc nevar gaidīt, kamēr pasludinās neatkarīgu Latviju. Pretējā gadījumā būsim liecinieki tikai lozungu maiņai bez nopietnas saturs maiņas.

Pašreiz mūsu izglītības darbinieku grupa atrodas ārzemēs un solās atgriezties mājās ar jaunu izglītības koncepciju, kas tuvinātu mūsu jauniešu izglītības līmeni attīstītās pasaules daļas attiecīgām līmenim. Mūsu novadnieks A. Puzo apsūdzēja Līvānu TDP nākamajā sesijā 17. aprīlī sniegt jaunus materiālus ne tikai par mācību metodēm, bet arī par skolu veidošanu, ēkām, telpām, pārvaldi u. c.

Bet viena virzība jau tagad ir skaidra — maksimāli neatkarīga un patstāvīga skola, kas levaro ledzīvotāju prasības vai neapmierinātību ar apmācību un skolas dzīves organizāciju.

Bet jāuzmanās neieskriet otrā galējībā, kad viens vai daži pārstāvji sāk izlemt visu paši, ne-

konsultējoties ar visiem ieinteresētajiem darbiniekiem, organizācijām un ledzīvotājiem. Tā var zaudēt augstāko demokrātisko vadības prasmi — apvienot koleģialitāti lemsnā ar monopolisku organizatorisko darbu lēmumu īstenošanu. Te izpaužas tas demokrātiskās valsts sistēmas saturs, kas būtu jāievieš dzīvē nekavējoties. Bēdīgs piemērs tam ir Līvānu 2. vidusskola, kas pavisam nesēn paplašināta, bet tādēļ, ka sabiedrībā netika vispusīgi un atklāti apspriests paplašināšanas projekts, nupat TDP ienācis pieprasījums skolu atkal paplašināt.

Lai šāda situācija neatkārtotos vēlreiz attiecībā uz Līvānu 1. vidusskolu un reizē risinātu 2. vidusskolas jautājumu un visas iepriekš uzskaitītās problēmas, Līvānu pilsētas TDP nākamā sesija, kas būs vēlīta skolām, notiks Līvānu 1. vidusskolā 17. aprīlī plkst. 13.00.

Aicinām tajā piedalīties visus skolotājus (ne tikai no Līvāniem), kā arī skolēnus un tos vecākus, kuriem nav vienaldzīga visu bērnu nākotne. Lūdz, pārrunāiet ar saviem bērniem un jauniešiem skolas problēmas un to, kādā skolā viņi gribētu mācīties, un ar pārdomātiem priekšlikumiem piedalīties jauna dzīvesveida pamatu veidošanā brīvajā sabiedrībā Latvijas Republikā.

U. SILIŅS,
A. JEĻISEJEVS,
deputāti

Uz rajona autoceļiem no 5. līdz 31. martam

Saldzinājuma ar pagājušo gadu martā uz rajona autoceļiem strauji palielinājās transporta negadījumu skaits. Ir nāves gadījumi, traumas.

5. martā ap plkst. 20.00 Līvānos, Rīgas ielā J. Vilcāna vadītā automašīna «I2-2715», kas piederēja republikāniskajam mājbuves un projektēšanas trestam, uzbrauca gājējam. Iznākums pēdējām traģisks. Notiek lietas apstākļu noskaidrošana.

Skērsojot ceļa braucamo daļu, notiekumus rupji pārkāpa J. Savko. Tas notika Aglonas ciematā, Komjaunatnes ielā. Sadursmē ar padomju saimniecības «Aglona» automašīnu (autovadītājs J. Džeriņš) satiksme notiekumu pārkāpēja tika cauri ar vieglu izbilli, bet šādas nedisciplinētības rezultāts varēja būt daudz bēdīgāks.

16. martā ceļa «Līvāni — Preiļi» 12. kilometrā rajona iekšējā daļā ceļa patruljas dienesta vecākais inspektors M. Balodis uzbrauca velosipēdistei. Sieviete gāja bojā. Avārijas iemesls — velobraucēja pārkāpa manevrēšanas noteikumus. Rajona prokuratūra sakarā ar šo faktu veic pārbaudi.

A. Pastars bez apliecības par tiesībām vadīt motociklu, būdams dzērums stāvoklī, paņēma trīs (!) pasažierus bez ķiverēm un brauca pa ceļu «Vārka — Ančķini». Sajā pat laikā pretī virzījās pajūgs, ko vadīja P. Zele, kurš bija stipri piedzēries. Pēc sadursmes viņš nolēma ātrāk pamest notikuma vietu un aizbēga uz mežu, kur pēc divām stundām milicijas darbinieki viņu aizturēja. Motocikla vadītājs un viens no viņa pasažieriem nogādāti slimnīcā. Notiek izmeklēšana.

23. martā Līvānos, Rīgas ielā motocikla vadītājs V. Kuharvičs (Daugavpils ledzīvotājs) uzbrauca velosipēdistam, kurš no iegūtajām traumām mira. Materiāli nodoti izmeklēšanai. Avārijas iemesls — manevrēšanas noteikumu pārkāpums, braukšanas ātruma nepareiza izvēle.

Tanī pat dienā ap plkst. 10.00 uz ceļa «Upenēki — Dravnieki» motocikla vadītājs V. Broks, būdams smagā reibuma stāvoklī, bez vadītāja apliecības, paaugstināja pieļaujamo ātrumu un ceļa pagriezienā iebrauca pretējā virzienā braukšanas joslā, kur sadūrās ar automašīnu «VAZ-2121». Motocikla vadītājs ir slimnīcā, bojāta automašīna, kas piederēja Valsts apdrošināšanas inspekcijai.

29. martā Līvānos, Miera ielā automašīna «MAZ», kas pieder 8. autokombināta Preiļu filiālei un ko vadīja N. Božanovs, uzbrauca mopēda vadītājam, cietušais slimnīcā mira. Iemesls avārijai — mopēda vadītājs pārkāpa manevrēšanas noteikumus. Materiāli nodoti izmeklēšanai.

Tagad — tradicionālais «dzērums» braukšanas cienītāju pārskats: J. Eiksnis (līnseku stacija), S. Bicāns (nestrādā, Aizkalnes pagasts), P. Guļbinovs (remontu un celtniecības iecirknis), V. Koniševskis, J. Jaudzems, A. Čereškevičs (Aglonas padomju saimniecība), A. Kokorevičs (Aglonas internātskola), F. Mokrjakovs (kooperatīvs «Remonts»), O. Trups (kolhozs «Rožupe»), A. Anins, P. Patmalnieks P. Semjonovs (stera rūpnīca), V. Beloušova (Ikdienas preču pēprasījuma tirdzniecības apvienība), N. Ivanovs, I. Čapa (21. pārvietojamā mehānizētā kolonna), V. Ivanovs, A. Skutelis (SCO), J. Kozurs (Jaunauglonas lauksaimniecības skola), V. Melkšāns (agrofirma «Sarkanais Oktobris»), A. Petrovs (republikāniskais projektēšanas un mājbuves trests), V. Mironovs (apvienība «Ražība»), V. Mironovs (materiāli tehniskā bāze), J. Ziedriņš (sakarū mežs), S. Morozovs (nestrādā, Silalānu pagasts), J. Moļsejevs (kooperatīvs «Iskra»), H. Vatkulis, J. Vasiļjevs (K. Marksa kolhozs), A. Mauriņš (profesionālā ugunsdzēsības daļa), F. Ivanovs (līnu fabrika).

J. TRUBACS,
Valsts autoinspekcijas izmeklēšanas inspektors

Līvānu pilsētas vietas vēsturiskās saknes sniedzas vairāku gadsimtu garumā. Dažādos laikmetos ir bijušas varas, ka guvušas šo teritoriju savā pārvaldē un īpašumā, veidojot savai izpratnei nepieciešamo kultūrvēsturisko vidi. Līdzās dažādu gaumju un vēlmju piepildījumam lēnām, bet neatlaidīgi ir tapusi pašreizējā pilsētas seja. Kāda tā ir? Par to var spriest katrs atsevišķi, vērojot esošo pilsoņu sadzīves līmeni un vispārējo estētisko prasību kritēriju.

Skriet, šie abi komponenti veido ainu, kuru nosacīti var saukt par pieticīgu. Ikdienā sastopamā vienaldzība pret visu, kas ir tālāk par paša istabas, dzīvokļa vai mājas sliekšni, kas nav paša rokām veidots un stādīts, noteiktam ledzīvotāju slānim kļūst par zāļu signālu piemērot tuvējo apkārtni. Tas notiek kaut vai viduslaiku Rietumeiropas stilā, metot saimniecībā izmantotus un vaļņ nederīgus priekšmetus, kā arī ēdienu paliekas laukā pa ložu tādējādi pagalmu apstādījumos veidojot savdabīgu oriģināl-

Vai sakopta pilsēta — sasniedzams mērķis?

mantu izstādī. Šī parādē kļūst saistoša pēc baltās sniega segas izžušanas, tātad, gadalaiku maiņas periodos. Tāpat izplatīti ir mēģinājumi taisna ceļa meklējumos nesaudzēt tikko iesētā zāles laukumu vai jaunu krūmāju un puķu dobi. Šādos gadījumos bieži nelīdz pat uzstādītais nožogojums un tiek izpostīts, piemēram, jaunuzceltas ēkas apkārtnes labiekārtojums. Jāpiebilst, ka pilsētā gandrīz nemaz nav sabiedrisku atpūtas vietu, kurp ledzīvotāji varētu doties brīvajā laikā, lai pilnveidotos garīgi un ar apkārtējās vides gaumīgu un natikamu noformējumu papildinātu izpratni par to, kādā zemē un kādas tautas vidū viņi dzīvo.

Neskatoties uz visu, Līvānos tomēr ir laudis, kuriem rūp apkārtējās vides sakopšana, nedaudzo, laika zoba un bijušo pilsētas saimnieku nesaudzīgās attieksmes nolaisto vēsturiskās celtniecības pieminekļu liktenis, arī bezatbildīga atsevišķu vadītāju attieksme pret diletantiskiem, bez speciālistu klātbūtnes veiktajiem sabiedrisko ēku interjeru risinājumiem.

Pateicoties šo cilvēku iniciatīvai un enerģiskai rīcībai, Līvānu pilsētas Tautas deputātu padomes sesijā tika izveidota un apstiprināta konsultatīva komisija, kuras sastāvā ietilpst pilsētas rūpniecības uzņēmumu mākslinieki, arhitekti un bērnu mākslas skolas pedagogi. Tie ir cilvēki, kuru mākslinieciskā izglītība un kompetences līmenis ir pietiekami augsts, lai spētu kvalitatīvi veikt viņiem uzticēto ekspertu funkciju. Komisiju vadīs Līvānu PMK arhitekte V. Ozola.

Izveidotās komisijas uzdevums ir risināt vides sakopšanas aktuālas problēmas, paralēli sekmējot profesionāla mākslinieka un arhitekta štatu vienību izveidošanu Līvānu pilsētā. Taču kamēr ir vērojams nopietns šo speciālistu trūkums, komisija apņemas sabiedriskā kārtā, sadarbojoties ar Latvijas Kultūras fondu, Mākslinieku savienību, Celtniecības lietu komiteju un Kultūras ministriju, pārliecināt Līvānu pilsētas Tautas deputātu padomi, izteikt ierosinājumus par visiem jautājumiem, kas saistīti ar apkārtējās vides kultūru.

Lai novērstu bezatbildīgu un vieglu peļņu tīkojošu cilvēku pašdarbību, komisija

sava apspriedē nolēma Tautas deputātu padomes izpildkomitejai ierosināt izdot lēmumu visiem sabiedriski nozīmīgo iestāžu vadītājiem saskaņot telpu interjeru projektu, reklāmu, vizuālo informāciju skices un pilsētas apzāļošanas plānus ar konsultatīvās komisijas viedokli. Vadoties no komisijas pozitīva vai negatīva slēdziena, pilsētas deputātu padome izdod lēmumu par attiecīgā objekta tālākā risinājuma perspektīvām. Komisijas kompetencē ietilpst arī kontrole pār tiem projektiem, kas saistīti ar pilsētas vēsturiskās apbūves atjaunošanu, ēku celtniecību un restaurāciju.

27. martā notika vides kultūras konsultatīvās komisijas sēde. Dienas kārtībā citu starpā bija jautājumi par Līvānu pilsētas kultūrvēsturisko objektu sakopšanas programmu, pilsētas teritorijas apzāļošanu un sakopšanu un jautājums par vides speciālista štata vienības izveidošanu Līvānu pilsētas Tautas deputātu padomes izpildkomitejā.

tribū, ir nobriedusi nepieciešamība izvērtēt pastāvīgu atkrītumu kontneinerus pilsētas jaunajos rajonos un nodrošināt to regulāru izvešanu. Rekonstrukcija vajadzīga arī lielu notekūdeņu un kanalizācijas sistēmai, citādi tās katastrofālais stāvoklis nepātraukti rada neērtības ledzīvotājiem atkušņu, pīdu un lietusgāžu laikā. Nesaprotama ir nespēja atrast papildresursus, lai nodrošinātu elementāru teritorijas sakopšanu uz leļām, pagalmos un zālajās zonās. Tāpēc komisija nolēma ieteikt komunālo uzņēmumu kombinātam parūpēties par aļgu fonda palielināšanu, lai esošo 30 sētnieku vietas papildinātu vismaz līdz 70.

Komisijas locekļi puda neizpratni par pilsētas rūpniecības uzņēmumu direktoru padomes neieinteresētību un neaktīvitāti arhitektūras un vides labiekārtošanā un izteica cerību, ka attieksme varētu mainīties, finansiāli rosigāk atbalstot pilsētas saimnieku centienus. Nevajadzētu aizmirst, ka pilsēta visiem ir kopīga, un tās estētiskais veidošs būtiski iespaido dažādu tautību ledzīvotāju vaļrākas paaudzēs.

Apzinoties savu laiskumu un inerci pilsētas teritorijas sakopšanā, pastāv iespēja pieaicināt palīgus. Piemēram, var sadarboties ar Latvijas Kultūras fonda Tautu centru, kurā piedalās entuziasti no

L. PIRTNIECE,

Līvānu pilsētas Tautas deputātu padomes vides kultūras komisijas locekle mākslas zinātniece

LIVANOS — VIDES KULTŪRAS KONSULTATĪVA KOMISIJA

Viena no Latvijas Kultūras fonda galvenajām programmām ir Daugavas krastu sakopšana. Līvāni ir sena Daugavas krasta pilsēta un kā tāda saglabājusi arī vietējās nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļus. Sodrīd palīdzību visvairāk gaida, piemēram, dzirnavu ēka ar apkārteso teritoriju, veikala ēka Rīgas ielā 226 un dažas citas nepaskaudzamā stāvoklī nokļuvušas vēsturiskās celtnes.

Lai ēkas saglabātu un uzturētu kārtībā, nodrošinātu tām piemērotu funkciju veikšanu, ir jāatrod rūpīgi saimnieki. Tāpēc viens no ierosinātajiem bija restaurācijas un izmantošanas nolūkā uzticēt nodegušā veikala Rīgas ielā 226 pārpalikušās sienas Līvānu bērnu mākslas skolai. Svarīgs uzdevums būtu pasūtīt tirgus laukuma un kroga mājas rekonstrukcijas projektu, paredzot to, ka kroga māja ir jāuzceļ pilnīgi no jauna, pieļaujot tās izmantošanu tirdzniecības izvēšanai. Par piemērotu ēku Līvānu novadpētniecības vai mazajam Daugavas muzejam tika atzīta dzīvojamā māja Rīgas ielā 135 — arī viena no vēsturiskās apbūves celtnēm, kas ir arhitektoniski veiksmīgi atrisināta un vislabāk saglabājusies.

Nepatīkamu vaihstu pilsētas kopējā sejā leļīmē Daugavas pussala ar mazdārziņiem un būdām. Taču šī problēma, acīmredzot, atrisināsies līdz ar statusa piešķiršanu Daugavas ielejai. Latvijas Kultūras fonds ir izvirzījis šādu prasību Ministru Padomē.

Apspriežot pilsētas teritorijas sakopšanas jautājumus, kopējais viedoklis bija par to, ka pilnīgi jāreorganizē komunālo uzņēmumu kombināta darbs. Lai uzturētu apkārtnes

visas republikas. Bet vai, uzacicot viņus šeit vienus, par savu kūrimum nebūs jākau-nās pašiem?

Apkopojot iepriekšminēto, radās viennozīmīgs secinājums Līvānu pilsētas Tautas deputātu padomes izpildkomitejā dibināt štata vienību speciālistam — vides māksliniekam. Tika nolemts rīkot konkursu, uzdodot izpildkomitejai tālāk nodrošināt jauno speciālistu ar nepieciešamajiem dzīves apstākļiem.

Sēdes turpinājumā vispārēju sašutumu izraisīja informācija par kāda kooperatīva darbību Līvānu pilsētas kultūras namā un Līvānu 1. vidusskolā. Par milzīgām summām veiktie interjeru iekārtojumi izpildīti bez skīču projektiem, bez saskaņošanas ar autoritatīviem speciālistiem. Rezultātā tie izrādījušies mākslinieciski absolūti nepieņemami. Ieguldītie līdzekļi un laiks ir iztērēti veltīgi. Šāda bezatbildīga rīcība prasa juridisku novērtējumu. Tāpēc pilsētas izpildkomitejai tika izteikts priekšlikums par lietas ierosināšanu pret šī kooperatīva darbu.

Sēdes nobēļumā komisija apsprieda atsevišķu pilsētas ēku ārējā izskata. Interjera un apkārtnes nolaisto stāvokli un vienojās, ka atbildīgajām organizācijām — kultūras namam, patērtāju biedrībai, r/a «Daiļrade», Preiļu rajona sadzīves pakalpojumu kombinātam jāparūpējas par savu iestāžu iekārtojuma uzlabošanu, protams, visas idejas saskaņojot ar konsultatīvo komisiju.

Par sēdē pieņemto lēmumu un ieteikumu tālāko virzību turpmāk atbildēs Tautas deputātu padome un izpildkomiteja. Jaunā komisija ir sākusī darbu. Tā gaitu atspoguļos informācijas presē.

Četras māsas Lieldienīņas...

Prēcīgus Lieldienas svētkus!

LIELDIENAS ir pavasara saulgriežu svinības. Tās lezimē pavasara ekliptikas punktu, kad Zemes un Saules savstarpējā stāvokļa rezultātā diena un nakts ir vienādā garumā. Šādu pilnīgu gaismas uzvaru pār tumsu un Saules atmodu senās āriešu tautas atzīmējušas ar pavasara saulgriežu svinībām. Latviešiem tās ir Lieldienas, kur pats vārds izteic šī notikuma jēgu un saturu.

Vairums seno gadskārtas svinību cilvēkotās kā vīriešu kārtas teiksmu tēli — Dievadēli, bet Lieldienas jeb Lieladiena latviešu valodā ir sieviešu kārtas vārds. Dainās

Dievam lielī svētki; Ziemassvētkos Dievs piedzima, Lielienā sūpī kārā.

Nozīmīgākie Lieldienas priekšdarbi ir apģērbu gatavošana un greznošanās, arī Lieldienas ēdienu gatavošana un sūpoju kāršana. Grezns apģērbs un rotāšanās piederas visām gadskārtas svinībām, bet dainās šo apstākli sevīši piemin Lieldienās, jo laiks vēl ir vēss un vairums izdarību notiek ārā.

Lieldienas mielastā goda vieta ir olām un plācenim, kas abi simbolizē Sauli. Dzēriens — alus, kā neiztrūkst nevienai latviešu svinību dienai.

Dēj, mana vīstīņa, trīs olas dienā! Nāks mana māsiņa par Lieldienu. Viens no svarīgākajiem Lieldienas priekšdarbiem ir sūpoju kāršana. Dainās šis darbs sevišķi daudz apdziedāts, levērojot ir kārējus, ir sūpoju materiālus, ir vietas izvēli. Parasti sūpoļiem cērti ozoļa vai oša koka kārtis.

Cērtāt, brāļi, oša kārtis, vītējiet saulītē, Kad atnāks Lieladiena,

pakariet sūpoļītes! Dainās arī apdzied sūpoju grezdenus, letelcot tos gatavot no ozaļa nevis no levas koka, kas sūpoļoties čūkst un stiepjas. Sūpošanās var izvērsties par bīstamu nodarbību, ja nemākulīgi pakārtas sūpoles saulīti, tā izsaukot nelaimes gadījumu.

Kad visi priekšdarbi nobeigti, kiāt arī Lieldiena.

Raksturīgākās Lieldienas izdarības sākas ar rīta ausmu, kad pats Dievs, saulei lecot, apstaigā laukus. Līdz ar sauli ceļas arī ļaudis un tūlīt stiežas mazgāt seju tekošā ūdenī, jo Lieldienas rītā ūdenim sevišķs dziedinātājs spēks. Nomazgājušies cilvēki let celt tos, kas vēl guļ, saustīdami gulētājus ar pūpolu zariem. Šī paraža tagad pārceļta uz svētdienu pirms Lieldienām.

Viens no senākajiem Lieldienas rīta izdarībām ir putnu dzīšana. Putni nozīmē jaunumu un slimību, aizdenot tos no sētas, laukiem un mājām, sagaida, ka ar to tiks aizdzītas visas raizes un jaunumi. Putnu dzīšana norisinās ar lielu troksni: sit klabatas, klatīgā un šauj, troksņo un dzied. Varam pieņemt, ka vissenākos laikos putnu dzīšana bijusi ļoti svarīga Lieldienas izdarība, kas vēlāk kļuvusi par jautru rotaļu.

Galvenā Lieldienas izdarība ir sūpošanās, kas dainās visvairāk apdziedāta. Tā satur tādu pašu nozīmi kā vizināšanās ar ragaviņām — auglības veicināšanu. Šī Lieldienas izdarība sakņojas senā pagātnē, āriešu pirmtautā, un latvieši ir vienīgie eiropieši, kas to dara vēl šodien. Ar sūpošanos latvieši ir uz-

Sūpoļoties pušiem iespējams parādīt savu maņu un spēku: viņi cenšas uzsviest sūpoles pēc iespējas augstāk. Dažreiz arī meitas, gribēdamas palielināt ar savu drosmi, tīšām izaicina pušus uz pārgalvīgu sūpošanos.

Metāt mani, metējīņi, pa zariņu galiņiem:

Cielavīpas meita biju, zaru galu laiņotīje.

Bet pušī ne katreiz grib izaicinājumu pieņemt, drīzāk uzskādami vārdu karu.

Kas tāds svaru maisus iekustinās! Vejaga brālīšu iekustināt.

Meitas nepaliek atbildi parādē, aicinot vīrus metējos.

Metiet mani, veci vīri, nava jaunu metējīņu:

Jauni puši kroģā dzēra vakarāju gājumiņu.

Lieldienas ir vienas no garākām svinībām, bet arī tām reiz jābeidzas, ilgi gaidītas, tās drīz vien nosvinētas.

Pavadu Lieldienas pār augstu kalnu, Pār augstu kalnu, caur zaļu birzi, Caur zaļu birzi upītes malā, Gulī nu, Lieladiena, līdz citam gadam, Līdz citam gadam upītes malā!

(No sūpošanas Latviešu Apvienības Latvijas institūta izdevuma «Latviešu gads, gadskārtas un godi»)

Speldī, sauleite, Obeļu dārzā, Tur mani bolēni Syupuli kore. Kū dūsim šyupulem? Syupulem ūlu dūsim, Korejam ūlas čaulu. Čekslēt čeksl, dordēt dord Kolpa korti šyupulēni: Ka bolēni pakoruši, Ni čekstātu, ni dordātu.

Jasmuižā

Latvijas Lauksaimnieku savienība un Preiļu rajona vadība 15. aprīlī Jasmuižā rīko Lieldienas svinības, kurās aicināti piedalīties visi republikas iedzīvotāji.

Par galvenajiem svētkiem vēstīs katoļu un pareizticīgo baznīcu zvani. Dievnamos pēc dievkalpojumiem notiks arī nelieli koncerti.

Gan pieaugušie, gan bērni varēs izšūpoties sūpolēs. Viesus aicinās gadatirgus, izsole, sacensības un dažnedažādi konkursi. Varēs iegādāties tautas dārpamta meistarū darinājumus. Programmas «nagla» — vizināšanās ar zirgliem, Darbosies videosaloni, kur demonstrēs multiplikācijas filmas. Būs arī dzīvās leļles no eksperimentālās teātra studijas, pūtēju orķestris «Rīga», folkloras ansambļi un lauku kapelas. Jūsu labajūtu vairoš Nacionālā un Dailes teātra akteŗu līdzdalība.

Tātad — tiksmiles svētdien, 15. aprīlī, plkst. 13.30 Jasmuižā!

Lieldienas personificējums ir liela sieva vai trīs un četras māsas. Cilvēkotās Lieldienas dienas kā 3 vai garā gadā kā 4 māsas bieži nostādītas leprei 4 brāļiem Ziemassvētkiem.

Četras māsas, Lieldienīņas, Četri brāļi, Ziemassvētki! Astoņām dienām darām saldo alutiņu.

Šīs abas svinības, būdamas arī garākās latviešu gadskārtās, dainās sevišķi izceltas kā «Dievam dārgi teiki» un «lielī svētki» Dieva dzimšanas un sūpuļi likšanas dēļ. Ziemssvētki, Lieladiena, tie

glabājuši senu paražu, kas tagad sastopama vairs tikai indiešu reliģijā.

Pie sūpoļiem sanāk daudz ļaužu. Meitas nekad nenāk tukšām rokām, viņas ņem līdzī olas un plāceņus, ko izdalaī pušiem par sūpoju kāršanu un sūpošanu. Nereti pie Lieldienas sūpoļiem ir dīguši pirmie asni vēlākal mūža derībai, kas iesūkusies ar sūpošanos pāri. Ja meitai neviens no pušiem nav pa prātam, tā izvēlas sūpoles ar pašas brāli.

Es nblešu ne ar vienu sūpoles sūpoles; leš' ar savu brālēliņu, tas man viegļi pašūpos.

glabājuši senu paražu, kas tagad sastopama vairs tikai indiešu reliģijā.

Pie sūpoļiem sanāk daudz ļaužu. Meitas nekad nenāk tukšām rokām, viņas ņem līdzī olas un plāceņus, ko izdalaī pušiem par sūpoju kāršanu un sūpošanu. Nereti pie Lieldienas sūpoļiem ir dīguši pirmie asni vēlākal mūža derībai, kas iesūkusies ar sūpošanos pāri. Ja meitai neviens no pušiem nav pa prātam, tā izvēlas sūpoles ar pašas brāli.

Es nblešu ne ar vienu sūpoles sūpoles; leš' ar savu brālēliņu, tas man viegļi pašūpos.

kvēpušu stīktu, — kas to redzes, tas visu gadu bus bagāts.

Ar sūpošanos centās veicināt auglības spēku — jo augstāk sūposties, jo labāka būs raža, labāk barosies lopī. Sūpojās arī tādēļ, lai neestu odi un citi kukaiņi.

Sūpoles kāra sestdiena pirms Lieldienām, bet sastatvoja visu jau iepriekš. Tās kāra augstā kalnā, lai tās būtu redzamas jau no tālienes.

Vairtjas sūpoles kuri ūdens ma- ta, lai masīnai nesamirktu villai- nites.

Vispirms izšūpoja saimnieku un saimnieci. Par to samaksāja, da- vājot cimdū pari, olas, cienājot ar alu un plācenim. Sūpošanās laikā klatesošie bieži vien apdziedāja viens otru.

Sūpojās arī vel vienu nedēļu pēc Lieldienām. Tad svinīgā cere- monijā sūpoles izjauca un sade- dzināja, lai raganām nebūtu kur sūpoites.

♦ Ola — topošas, jaunas dzīvības simbols. Latviešu ticēju-

mu. Tāpēc sūpoju kāršanu uztic labiem darba prasījiem. Arī Liel- diena tautā pēc sūpoju kārējiem, un atbilde nosauc darba darītāju vārdos.

Lieldiene valcā, kas kāra sūpules! Jānīts, Pēters, tie brālēliņi.

Ja sūpoles neiztur lietošanu, tad meklē vainīgos dažādo darbu darī- tāju vidū.

Ko tās sūpules tik gauži raudājāt Vecu vīru kārtas, ne jaunu pušu.

Sūpoles nekad neker aramē zemē, lai neizmitu līrumu. Arī smilšaina vieta neder sūpoju kāršanai.

♦ Kas olu bez suls ed, tas visu vasaru melos.

♦ Lieldienas meita var iedzināt pušī ar olu: slepus jāapņem ola ap kreisās kājas gurnu un tad jā- iedod puisim.

♦ Lieldienās bija izplatīta pēr- šona ar izplaucētiem zariem un olu šausana (vāksana). Ar bērza rikstiem vai pūpolu zariem pēra cits citu, nopērtie izpīrkās ar olām.

♦ Ja, bjočā divas olas ar pīrk- stu griežot, tās sasītas, tad nākošā gadā apprecēsies.

♦ Lieldienas rītā meita uzklāj gutu. Kurš puisis pirmais iesēdi- sies, tas apprecēs.

♦ Mute jamazgā lekošu ūdeni, tad vasaru nenāks miegs.

♦ Ja grib, lai vaigi būtu sārti, tad Lieldienas rītā pirms saules vajag apstīt trispadsmit dzērveņu ogas.

♦ Lieldienas rītā, saulei lecot, mati ar zaķa kāju jāķemmē, apī- ņos stāvot, tad aug skaistī mati.

♦ Ja Lieldienas ir lietus — tas lis katrā svētdienā līdz Vasarsvē- tkiem.

♦ Ja Lieldienās list — būs ra- žīga vasara, govis dos daudz pie- na un aīlām būs gara vilna.

♦ Kad pārīet Lieldienas, tad sākas silts laiks.

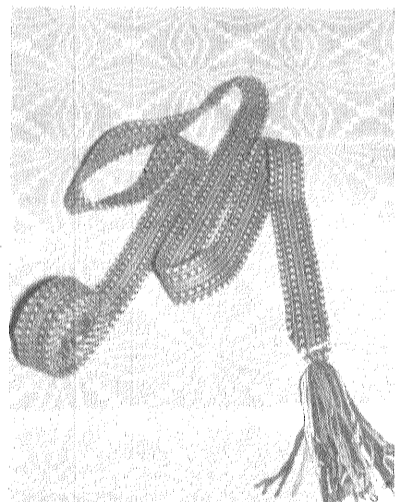

Lieldienas zaķis

aicina visus uz Lieldienas svi- nības Preiļu kultūras namā. Jau no pulksten 18.00 šeit tiek gaidīti gan lieli, gan mazi. Līdzī jāņem pieaugušajiem ieejā divi rubļi, bērniem — visskaistākās pašu krāsotās olas. Tā kopu- spēkiem tiks veidota olu izstāde konkursam.

Šeit jūs iepazīsīties ar Liel- dienu zaķa māku olas gan zagt, gan pašam dēt. Paredzēta neliela izsole. Bet par viesu labajūtu visu laiku gādās lauku kapela.

J. AKMENTIŅA un J. ZANDES foto

Ieražas un ticējumi

Lieldienas sūpošanos bieži vien min sakarā ar Sauli, kas Lieldienas rītā sūpojoties jeb dejojot. Sūpo- šanās pieder pie kustību auglības rītiem līdzīgi dejai, lēkšanai, skrīe- šanai, riņķošanai. Saule, Lieldienas rītā pacēlusies kādu asi virs hori- zonta, tā trīs reizes sūpoļoties uz vienu un trīs reizes uz otru puši. Ticējums vēsta, — lai to redzētu, agrī jāpiecelas, jāuzkāpj kalnā vai kokā, vai arī jāskatās caur no-

